

Handläggare
Christer Edvardsson
Telefon: 08 508 289 77

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2017-09-19 p 17

Begränsning av icke yrkesmässig användning av kemiska växtskyddsmedel i Sverige. Kemikalieinspektionens rapport från ett regeringsuppdrag

Remiss från kommunstyrelsen med dnr 10-1143/2017 av remiss från Miljö- och energidepartementet.

Förvaltningens förslag till beslut

1. överlämna miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande i ärendet
2. justera ärendet omedelbart.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

Regeringen gav i september 2016 Kemikalieinspektionen (KemI) i uppdrag att analysera behovet och möjligheten att begränsa icke yrkesmässig användning av kemiska växtskyddsmedel i Sverige. KemI har i maj 2017, i rapport 4/2017, redovisat uppdraget och föreslår också åtgärder.

Kemikalieinspektionens förslag är att begränsa den privata användningen av kemiska växtskyddsmedel så att endast de växtskyddsmedel som innehåller verksamma ämnen med låg risk, enligt EU:s växtskyddsmedelsförordning, får godkännas för privat användning.

KemI:s preliminära bedömning är att de föreslagna bestämmelserna medför att endast produkter med mindre farliga egenskaper blir tillåtna. Vilka produkter som inte kommer att kunna säljas till privatpersoner är beroende av EU-kommissionens bedömning av vad som är lågriskämnen. Den preliminära bedömningen är att bland annat glyfosat och ättiksyra inte kommer betraktas som lågriskämnen och därmed inte heller kommer att finnas tillgängliga för privat bruk i framtiden.

Miljöförvaltningen instämmer i Kemikalieinspektionens analys

och bedömer att förslaget om begränsning är rimligt och väl avvägt och tillstyrker därför den föreslagna ändringen.

Kemikalieinspektionens analys och förslag

Kemikalieinspektionen har, på regeringens uppdrag, undersökt om den privata användningen av växtskyddsmedel behöver begränsas. Uppdraget omfattar således inte biocidprodukter eller biologiska växtskyddsmedel. Då uppdraget handlar om privat användning omfattas heller inte yrkesmässig användning av växtskyddsmedel.

De svenska reglerna för bekämpningsmedel konkretiserar EU:s direktiv (2009/128/EG) om hållbar användning av bekämpningsmedel. Av förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel framgår att ett växtskyddsmedel ska placeras i en behörighetsklass när det godkänns, vilket visar vem som får använda medlet. I vilken klass ett växtskyddsmedel placeras baseras på den kunskap som krävs för att hantera medlet på ett säkert sätt. Medel ska placeras i klass 1 och 2 om det på grund av riskerna eller av andra skäl behövs särskild kunskap för att hantera medlet på ett säkert sätt. Vad som avgör inplaceringen kan vara koncentrationen av det verksamma ämnet, förpackningens storlek, användningsområdet, appliceringsmetoden eller om medlet är i fast form, gas eller vätska. Övriga medel ska placeras i klass 3.

Växtskyddsmedel som är placerade i klass 1 eller 2 får endast användas yrkesmässigt. För vissa klass 1 och 2-medel kan det behövas särskilt tillstånd från andra myndigheter, som Arbetsverket, Jordbruksverket eller Socialstyrelsen för användning. Växtskyddsmedel placerade i klass 3 får däremot användas av alla.

KemI konstaterar att endast ett fåtal växtskyddsmedel är godkända för privat bruk i Sverige. De har prövats av Kemikalieinspektionen och har bedömts inte ge några oacceptabla effekter på hälsa eller miljön, förutsatt att medlen hanteras korrekt. Om de däremot inte hanteras korrekt kan en del av de godkända växtskyddsmedlen medföra att hälsa och miljö kommer till skada. Detta gäller till exempel vissa medel mot mossa eller ogräs i hemträdgårdar.

Enligt EU:s direktiv om en hållbar användning av bekämpningsmedel är EU:s medlemsländer skyldiga att sätta upp mål och införa nationella bestämmelser som minskar riskerna med användningen av växtskyddsmedel.

I EU:s växtskyddsmedelsförordning finns ett särskilt förfarande för att godkänna ämnen och produkter med låg risk. Syftet är att skapa incitament och underlätta utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel med betydligt mindre farliga verksamma ämnen. Prövningen av vilka verksamma ämnen som uppfyller kraven görs på EU-nivå och handlar i huvudsak om ämnens faroegenskaper och om deras förmåga att brytas ner och inta ansamlas i organismer.

Arbetet med att pröva verksamma ämnen mot kriterierna för låg risk på EU-nivå har fördröjts. I april 2017 hade elva ämnen med låg risk godkänts. Genom initiativ från flera medlemsstater har EU-kommissionen inrättat en expertgrupp i syfte att påskynda arbetet med att tillgängliggöra växtskyddsmedel med låg risk. Gruppen har presenterat ett antal åtgärdsförslag, bland annat att EU-kommissionen ska publicera en icke-bindande lista över verksamma ämnen med låg risk. Detta arbete har nu påbörjats och planeras vara färdigställt under hösten 2017. Planen är att publicera listan i avvaktan på att godkännandet för samtliga verksamma ämnen har omprövats och att det slutligt kan avgöras vilka ämnen som uppfyller förutsättningarna för att klassas som verksamma ämnen med låg risk.

För att ett växtskyddsmedel, vid nationell prövning, ska kunna godkännas som ett lågriskmedel krävs att alla ingående ämnen ska vara godkända som ämnen med låg risk på EU-nivå samt att inga riskreducerande åtgärder ska behövas. Utöver detta måste medlet uppfylla övriga godkännandekrav för produkter samt vara tillräckligt effektivt. Kemikalieinspektionen bedömer att ett antal ämnen som idag ingår i klass 3-medel inte kommer att godkännas som verksamma ämnen med låg risk. Det handlar om glyfosat, MCPA, ättiksyra och tiaklopid.

Kemikalieinspektionens förslag är att begränsa kemiska växtskyddsmedel för privat användning till sådana vars samtliga ingående verksamma ämnen är lågriskämnen. Nya bestämmelser bör kunna träda ikraft från år 2019.

KemI har studerat alternativa lösningar (nedan) som av redovisade skäl valts bort.

- *Förbud mot all privat användning* av kemiska bekämpningsmedel bedöms för ingripande då flera idag god-

- kända medel sannolikt klarar kriterierna för låg risk.
- *Förbud mot privat användning av växtskyddsmedel på vissa områden och ytor*, t.ex. hårdgjorda ytor. Här konstaterar KemI att privat spridning till stor del sker genom punktbehandling eller är begränsad på annat sätt och att ett förbud för vissa ytor är svårt att motivera. Möjligheten att utöva tillsyn över en sådan reglering bedöms också som mycket begränsad.
  - *Krav på hur information till köpare av växtskyddsmedel ska lämnas*. Här är bedömningen att ytterligare krav på hur information ska lämnas skulle få begränsad effekt.
  - *Krav på att kemiska växtskyddsmedel för privat bruk ska hållas inlåsta hos överlåtaren* bedöms som oproportionerligt med hänsyn till att delar av medlen inte har farliga egenskaper.
  - *Införande av kriterier för placering i behörighetsklasser i den svenska bekämpningsmedelsförordningen*. Att flytta kriterierna från föreskrifts- till förordningsnivå innebär ingen skillnad vad avser tillämpningen av kriterierna.
  - *Krav på anmälan för att överlåta växtskyddsmedel för privat användning*. Åtgärden skulle i sig underlätta tillsynen över butiker men den riskbegränsande effekten anses svårbedömd.

Konsekvensen av den föreslagna förändringen är för de privata användarna att man kan behöva välja alternativa metoder eller medel för sin ogräsbekämpning. Ytterligare ett alternativ är att låta yrkesmän sköta detta. För samtliga alternativ gäller dock att det förväntas bli dyrare alternativt mer tidskrävande än vid användning av idag godkända produkter som inte längre blir tillgängliga.

För yrkesmässiga användare bedöms konsekvenserna som små då man har möjlighet att skaffa den utbildning/de tillstånd som krävs för att använda växtskyddsmedel i klass 1 eller 2.

En lite udda effekt kan uppstå för verksamhetsutövare som beslutat att så långt möjligt undvika bekämpningsmedel, t.ex. kommunala trafikkontor, kommunala bostadsbolag etc., men ändå hittills accepterat användning av klass 3-medel (som ogräsättika). Om vissa av dessa, som Kemikalieinspektion förutspår, inte klarar de nya hårdare kraven för klass 3-medel utan placeras i klass 2 ställs verksamheten inför valet att gå

över till mekaniska eller termiska metoder alternativt fatta nytt beslut så att även användning av bekämpningsmedel klass 2 kan accepteras.

Kemikalieinspektionen bedömer att påverkan på den egna myndigheten och på den kommunala tillsynsverksamheten blir liten.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar Kemikalieinspektionens beskrivning av problembilden. De växtskyddsmedel som är godkända att användas av privatpersoner medför, vid korrekt hantering, små risker. En felaktig hantering kan dock leda till skador på såväl människa som miljö och det är därför rätt att så långt möjligt minimera privatpersoners användning av kemiska växtskyddsmedel.

Förvaltningen tillstyrker Kemikalieinspektionens förslag som innebär att ett kemiskt växtskyddsmedel – som får användas av privatpersoner – endast ska kunna godkännas om de verksamma ämnena uppfyller EU:s krav för lågriskämnen.

Slut

Bilagor:

1. Kemikalieinspektionen rapport 4/17 Begränsning av icke yrkesmässig användning av bekämpningsmedel i Sverige